wandelen buiten de binnenstad van amsterdam

Alex Buis

Gegarandeerd Onregelmatig

Foto cover:
Zicht op het Centraal Station en de daarachter gelegen Basiliek van de Heilige Nicolaas vanaf het Eye filmmuseum.

ETAPPE	HALTE voor reistijden zie 9292.nl	AFSTAND TOT VORIGE HALTE	AFSTAND ROUTE TOT HALTE	CUMULATIEF
1	Amsterdam Centraal Station	0		0
	Flevopark	6,4		6,4
	Liergouw Oost	5,2	+ 400 m	11,6
	Volkstuin (Zuiderzeeweg)*	6,5		18,1
2	Aansluiting Markerdijk (Uitdam)	10,5	+ 2 km	28,6
	Dorp (Broek in Waterland)	6	+ 1 km	34,6
	Beemsterstraat	6,3		40,9
	Purmerplein	1,7		42,6
	Noorderpark (metro)	3,7	+ 400 m	46,3
3	Veer IJplein (naar CS)	1,9		48,2
	Veer Buiksloterweg (naar CS)	0,8		49
	Noorderpark (metro)	2,5	+ 250 m	51,6
	Barkpad	2,1		53,6
	Veer NDSM-werf (naar CS of Houtmankade)	5,7		59,3
4	Houtmankade	0		59,3
	Haarlemmerplein	0,9		60,2
	Willem de Zwijgerlaan	6,2		66,8
	Witte de Withstraat	1,3		68,1
	Leidseplein	4,9		73
	Surinameplein	2,9		75,9
5	Mercatorplein	2,6		78,5
	Van Deysselstraat (of Plein 40-45)	3,7		82,2
	Station Halfweg-Zwanenburg	7,2	+ 600 m	89,4
	Ruigoord Dorp*	3		92,4
	Station Halfweg-Zwanenburg	3,6		96
6	Ecuplein	7,2		103,2
	Ruimzicht	3,2		106,4
	Sloterpark	2,7		109,1

VERVOLG OP ACHTERFLAP →

* De heen-en-weertjes naar halte Volkstuin en Ruigoord Dorp zijn respectievelijk 4 km en 3 km

Alex Buis

wandelen buiten de binnenstad van amsterdam

Gegarandeerd Onregelmatig

Voor mijn opa met wie ik van noord naar zuid liep.

Met dank aan Jacqueline A-Tjak met wie ik de kronkels leerde accepteren.

Auteur Alex Buis (rechts) onderweg met zijn broer Edwin buiten de binnenstad van Amsterdam.

voorwoord

Als kind was ik niet zo dol op Amsterdam. Wellicht kwam dat doordat ik op schoolreisje door kwajongens in de gracht ben geduwd. Tijdens mijn studententijd leerde ik de stad echter steeds beter kennen en ben toen steeds meer van Amsterdam gaan houden. Maar wandelen, dat deed ik toch het liefst op de Veluwe of in Zuid-Limburg.
Het idee om een stadswandeling door Amsterdam op te zetten ontstond na een date in Antwerpen. De jongen met wie ik had afgesproken had mij zijn stad laten zien en bij een tweede afspraak zou ik hem laten zien dat Amsterdam uiteraard veel mooier is dan de Scheldestad.

Die wandeling zou eerst een flinke dagwandeling worden, die zo'n beetje al het moois van het centrum zou aandoen. En omdat er nogal wat moois te zien valt in het centrum, werd het een eigenaardige kronkelroute van zo'n 30 km. Het was nog maar de vraag of de Antwerpenaar daar op zat te wachten, maar uiteindelijk bleek een tweede afspraak er toch niet in te zitten.

Na die eerste route ging ik toen ook eens buiten het centrum kijken. Misschien kon de wandeling wel een meerdaagse trektocht door de hele stad worden. Op het Pieterpad en de GR5 had ik de magie ervaren van het steeds weer verder gaan waar je de vorige etappe gebleven was. Dat moest toch ook in een stedelijke omgeving kunnen. Het was misschien een beetje idioot, maar was dat niet ook het geval bij al die wandelaars die per se op weg moesten naar Santiago de Compostela of de Pietersberg?

Op de fiets of met de benenwagen ging ik op verkenningstocht en ontdekte zo niet alleen de mooiste straten, pleinen en parken, maar ook ruige wildernis waar je je ver weg waant van de hectiek in de hoofdstad. De stadswandeling groeide langzaam uit tot een alternatieve pelgrimstocht van 260 km, waarvan 235 km buiten de binnenstad. Het halve Pieterpad als een spaghettisliert binnen de gemeente Amsterdam gepropt, met af en toe een uitstapje daarbuiten. Ik ontdekte dat wandelen in de stad eigenlijk afwisselender is dan een tochtje door Drenthe. Die velden en bossen kunnen soms zo eindeloos zijn, maar in de stad hoef je maar een hoekje om te slaan of je wordt weer getroffen door een imposante kerk, of je staat ineens in een postzegelmoeras.

Ook de overgang van stedelijk naar landelijk gebied is fascinerend. "Amsterdam is een heerlijke stad om te verlaten en áán te komen" schreef Simon Carmiggelt, de auteur van de Kronkels. Wie de 'Grote Kronkel' door Amsterdam loopt die in deze gids beschreven staat, maakt steeds weer een beweging de stad in en uit en kan telkens weer die bijzondere ervaring opdoen, om via heerlijke rafelranden de drukte van de stad achter zich te laten of er na een tocht door de ruige Diemer Vijfhoek weer veilig in terug te keren.

Alex Buis

gebruik van deze gids

Wandelen in een stedelijke omgeving heeft zijn aantrekkelijke kanten, zoals deze gids hopelijk laat zien, maar er is natuurlijk ook een aantal punten waar de wandelaar wat meer op moet letten.

De route van deze gids is ingedeeld in 14 etappes van 12 tot 23 km. Sommige van deze etappes zijn echte stadswandelingen, andere maken de overgang van stad naar buitengebied of andersom en er zijn een aantal groene wandelingen. Elke etappe heeft een start- en eindpunt dat goed met het openbaar vervoer te bereiken is. Op de voor- en achterflap vindt u een lijst met haltes die handig gelegen zijn ten opzichte van de route. Met de bijbehorende afstanden kunt u zelf ook makkelijk een indeling maken.
Behalve de café's die op de kaartjes zijn aangegeven, zijn er natuurlijk veel meer gelegenheden om wat te drinken of te eten. Houd er echter rekening mee dat er minder horeca aanwezig is op de etappes die verder van het centrum verwijderd zijn.

Hoewel de paden zorgvuldig gekozen zijn, is het onvermijdelijk dat er af en toe een stukje langs een drukke weg gelopen moet worden om twee aantrekkelijke trajecten met elkaar te verbinden. Belangrijker is dat er ook vaker een straat of weg overgestoken moet worden. Het is van belang dat u daarbij de nodige veiligheid en verkeersregels in acht neemt. Het wandelen aan de hand van deze gids geschiedt uitdrukkelijk op eigen risico.

In een stad wordt veel gebouwd en worden regelmatig straten en wegen opgebroken. Dit kan voor tijdelijke problemen zorgen. Het voordeel is wel dat meestal niet ver omgelopen hoeft te worden om de route weer op te pikken. Omleidingen worden meestal goed aangegeven en met behulp van het kaartje moet u er ook uit kunnen komen.
Een typisch stedelijk ongemak ten slotte is de hondenpoep. De ervaring wijst uit dat dit ongemak erg meevalt zo lang men zich niet buiten de eigenlijke paden begeeft.

Deze wandelgids is een momentopname. Wat vandaag is aangetroffen, kan morgen toch weer anders zijn. Controleer daarom altijd via websites of de geboden informatie, bijvoorbeeld met betrekking tot het openbaar vervoer, nog actueel is. Graag verwijzen wij naar de website 9292.nl voor actuele reisinformatie.

actuele routes
Voor de meest actuele versie van de routebeschrijvingen: www.wandelzoekpagina.nl

Met de cijfercode [redacted] boven de qr-codes die op de openingspagina's van de verschillende hoofdstukken staat heb je gratis toegang tot de betreffende kaartjes, gpx-bestanden en routebeschrijvingen op www.wandelzoekpagina.nl

inhoud

1 VAN STAD NAAR STILTE 12
Centraal Station – Bushalte Volkstuin (Zuiderzeeweg) 18,1 KM

2 LANDELIJK NOORD 26
Halte Volkstuin (Zuiderzeeweg) – Halte Beemsterstraat 22,8 KM

3 STEDELIJK NOORD 38
Bushalte Beemsterstraat – NDSM-werf 18,4 KM

4 OUD-WEST 50
Bushalte Houtmankade – Leidseplein 13,7 KM

5 VAN PARK NAAR RUIGTE 64
Leidseplein – Ruigoord 19,4 KM

6 LANGS HAARLEMMERMEER EN SLOTERPLAS 78
Ruigoord – Tramhalte Sloterpark 16,7 KM

7 OUD EN NIEUW SLOTEN 90
Tramhalte Sloterpark – Stadionplein 16,0 KM

8 OUD- EN NIEUW-ZUID 100
Stadionplein – Station Zuid 12,4 KM

9 AMSTERDAMSE BOS EN AMSTELVEENSE PARKEN 112
Station Zuid – Uilenstede 21,7 KM

10 TEN WESTEN VAN DE AMSTEL 124
Uilenstede – Weesperplein 12,6 KM

11 TEN OOSTEN VAN DE AMSTEL 136
Weesperplein – Station Bijlmer-Arena 19,0 KM

12 ZUIDOOST 148
Station Bijlmer-ArenA – Metrohalte Gaasperplas 15,3 KM

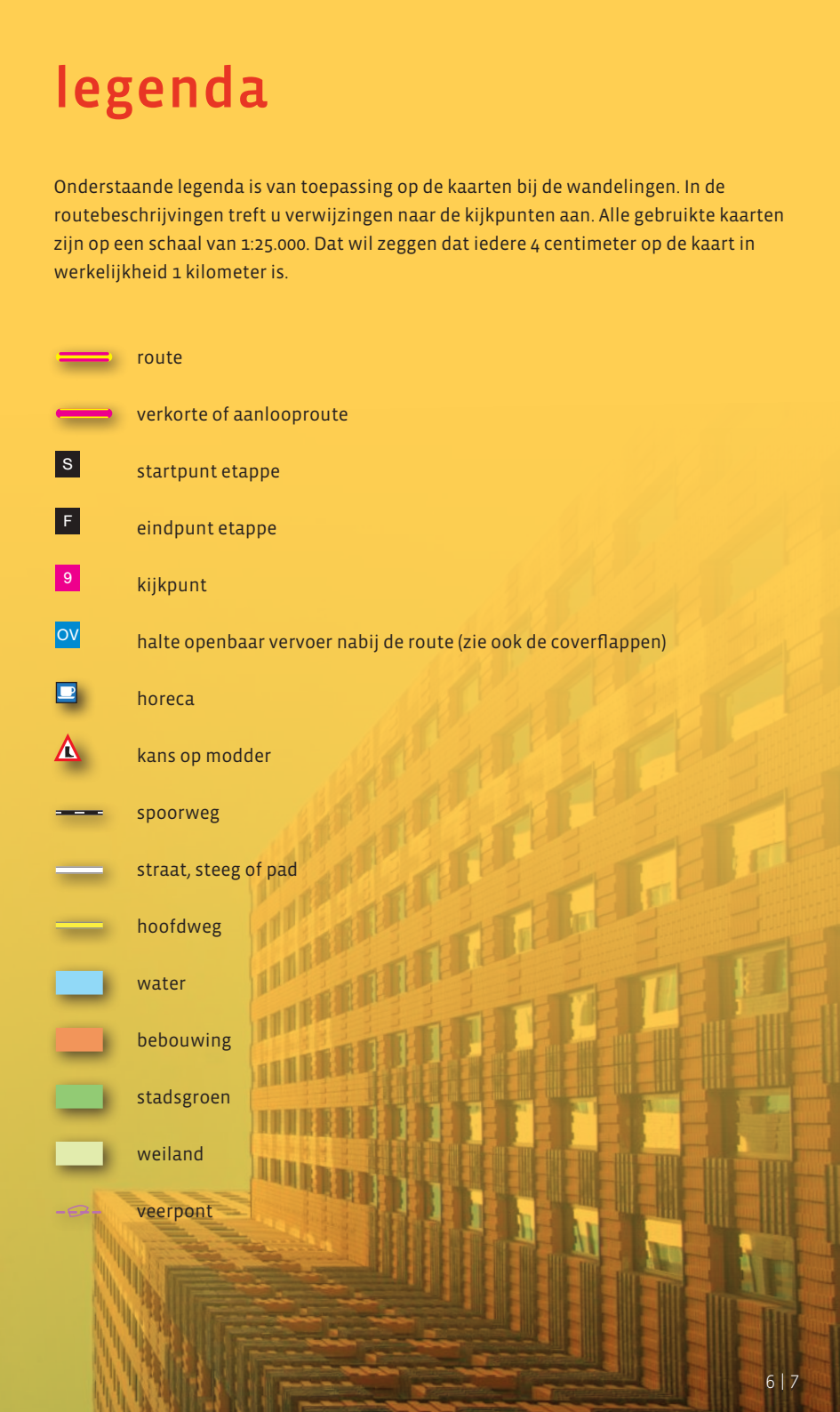
13 DOOR PIONIERSBOS NAAR PIONIERSSTAD 160
Metrohalte Gaasperplas – Tramhalte IJburg 17,0 KM

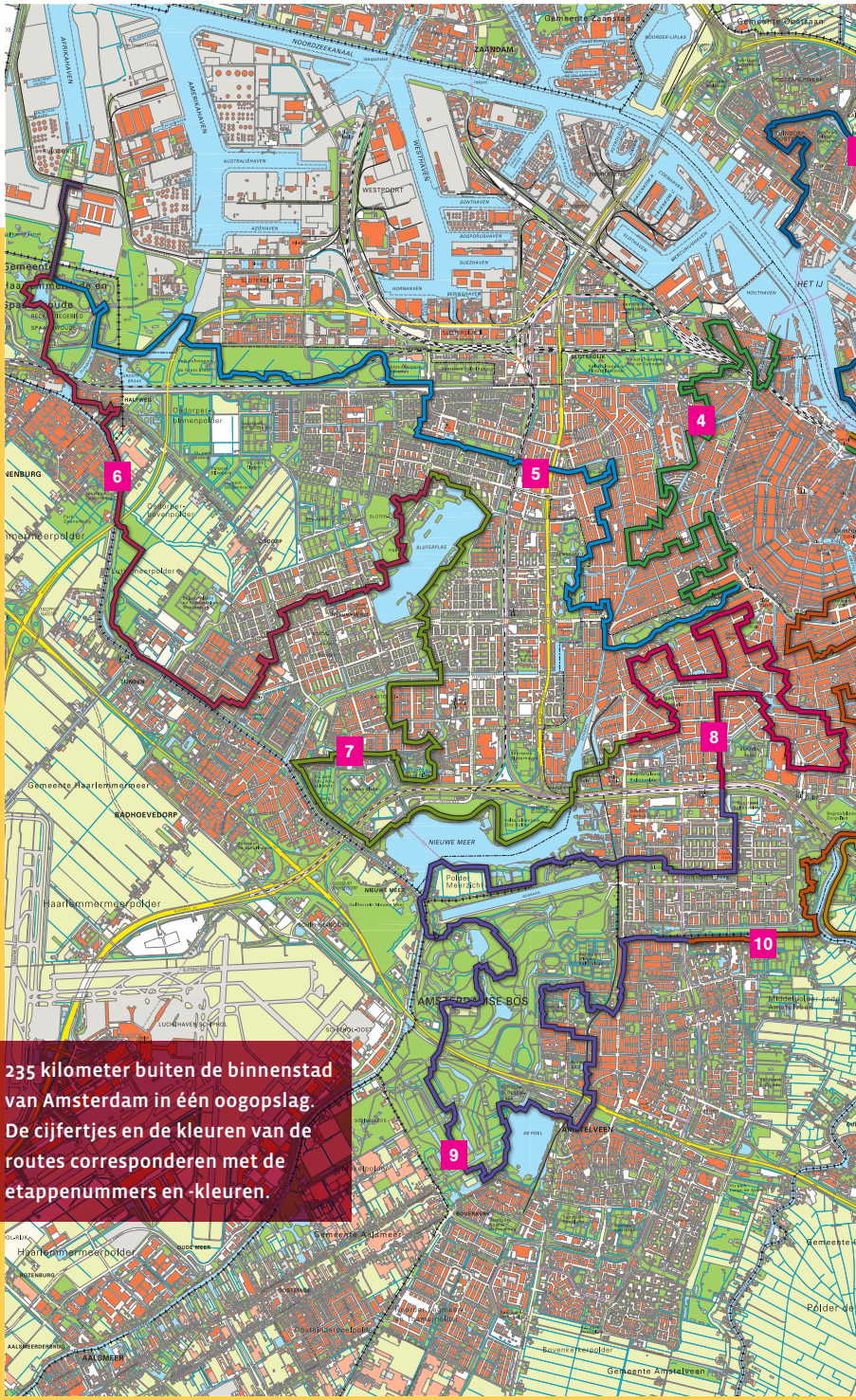
14 VAN HAVENEILAND NAAR STATIONSEILAND 172
Tramhalte IJburg – Centraal Station 12,3 KM

legenda

Onderstaande legenda is van toepassing op de kaarten bij de wandelingen. In de routebeschrijvingen treft u verwijzingen naar de kijkpunten aan. Alle gebruikte kaarten zijn op een schaal van 1:25.000. Dat wil zeggen dat iedere 4 centimeter op de kaart in werkelijkheid 1 kilometer is.

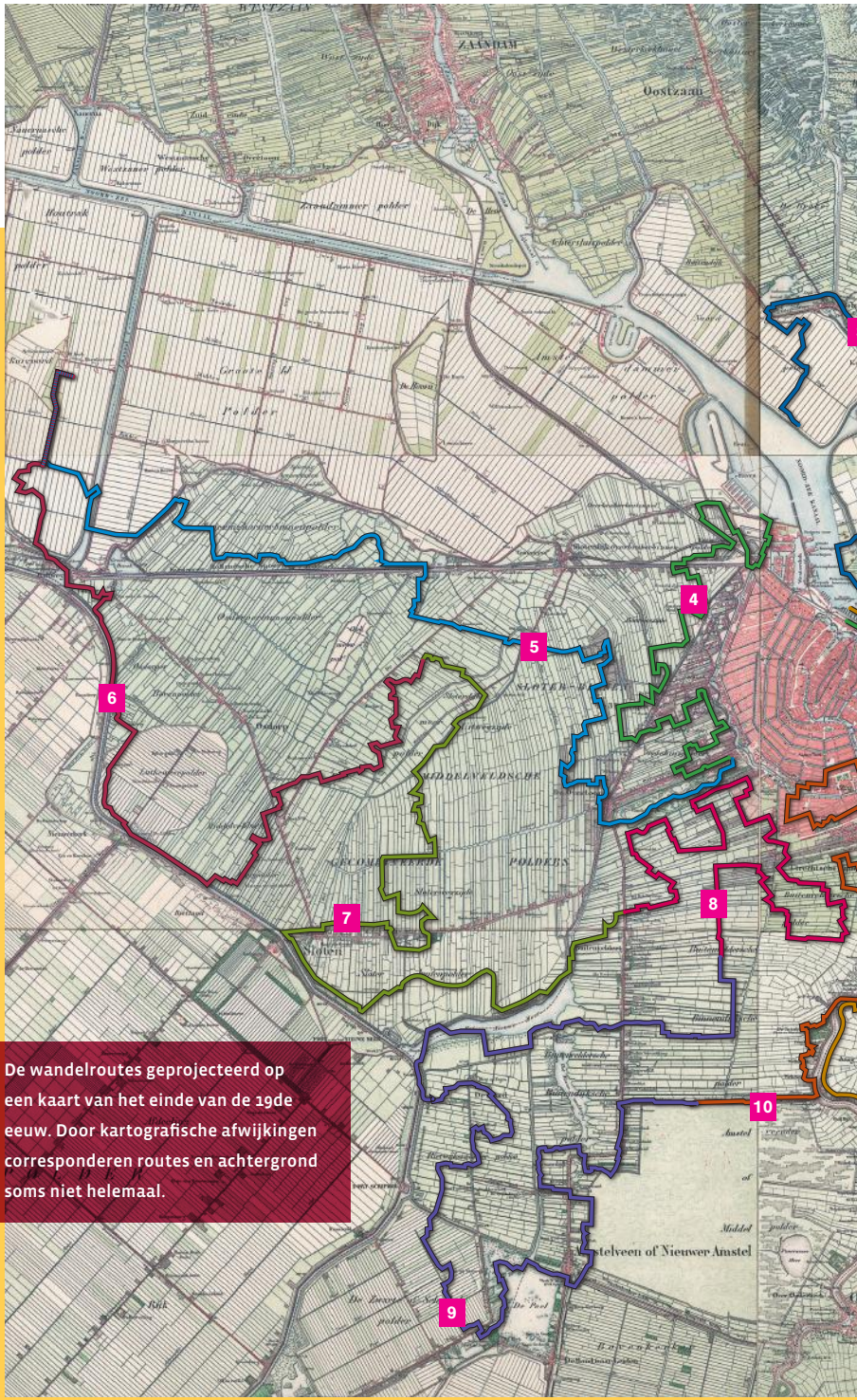
- route
- verkorte of aanlooproute
- S — startpunt etappe
- F — eindpunt etappe
- 9 — kijkpunt
- OV — halte openbaar vervoer nabij de route (zie ook de coverflappen)
- horeca
- kans op modder
- spoorweg
- straat, steeg of pad
- hoofdweg
- water
- bebouwing
- stadsgroen
- weiland
- veerpont

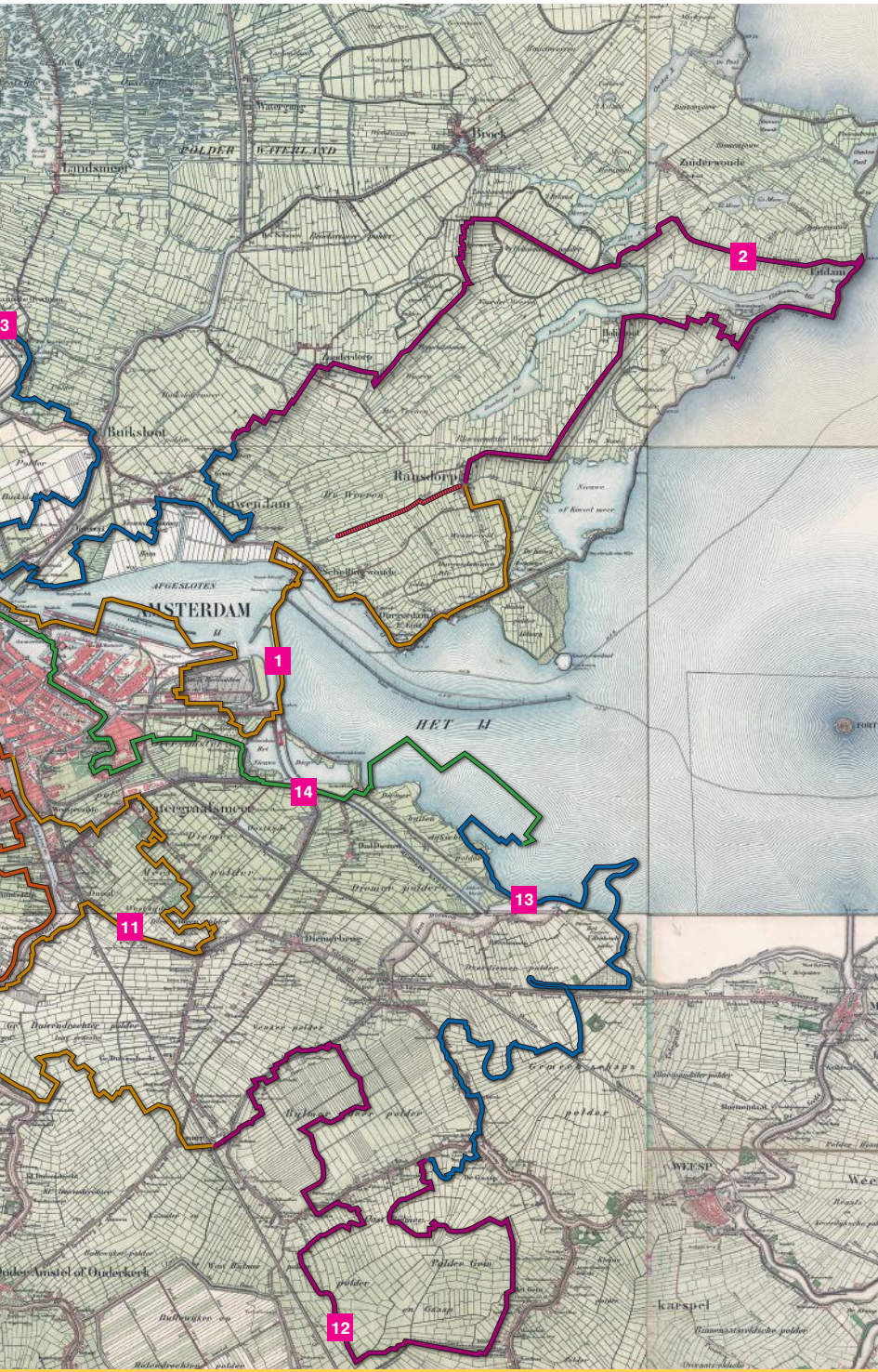

235 kilometer buiten de binnenstad van Amsterdam in één oogopslag. De cijfertjes en de kleuren van de routes corresponderen met de etappenummers en -kleuren.

LANDSMEER
De Broekermeer
HET SCHOUW
BROEK IN WATERLAND
ZUIDERWOUDE
Gemeente Landsmeer
De Belmermeer
Gemeente Waterland
2
UITDAM
De Burkmeer
Grote Blauwe Polder
Veenderij Zunderdorp
HOLYSLOOT
BUIKSLOOT
ZUNDERDORP
Poppendammer-weeren
Noord
NIEUWENDAM
Blijkmeer
Waterland
RANSDORP
MARKERMEER
KINSELMEER
SCHELLINGWOUDE
HET IJ
DURGERDAM
Polder IJdoorn
ERTSHAVEN
Eiland Zeeburg
1
ENTREPOTHAVEN
BUITEN-IJ
NIEUWE DIEP
14
IJ-MEER
Oost
13
OVER-DIEMEN
11
Gemeente Diemen
DIEMEN
Over- diemerpolder
DUIVENDRECHT
Gemeente Muiden
MUIDEN
Bloemendalerpolder
BIJLMERMEER
WEESP
Nieuwe
Groot Duivendrechtsche-polder
Keverdijksche
DRIEMOND
GAASPERPLAS
GAASPERDAM
polder
BULLEWIJK
Polder De Nieuwe Bullewijk
Gemeente Weesp
OUDERKERKERPLAS
12
Ouder-Amstel
Aetsveldsche Polder
Broekzijdsche Polder
Holendrechter- en Bullewijkerpolder
Rondehoep
Gemeente De Ronde Venen
Gemeente Stichtse Vecht
HINDERDAM
Spiegelpolder
Heintjesrak- en Broekerpolder
NIGTEVECHT
ABCOUDE
Polder Waardassacker en Holendrecht
Polder Baambrugge-oostzijde
Gemeente Wijdemeren
STOKKELAARSBRUG

De wandelroutes geprojecteerd op een kaart van het einde van de 19de eeuw. Door kartografische afwijkingen corresponderen routes en achtergrond soms niet helemaal.

1
2
3
11
12
13
14
Watergang
Broek
Landsmeer
POLDER WATERLAND
Zunderwoude
Uitdam
Buiksloot
Ransdorp
Nieuwendam
Schellingwoude
AFGESLOTEN
AMSTERDAM
HET IJ
Oostzanerwerf
Diemerdijk
Diemermeer polder
Weesp
karspel
Polder Amstel of Ouderkerk

Amsterdam
Centraal Station

1 Van stad naar stilte

EINDE

Bushalte Volkstuin (Zuiderzeeweg)

LENGTE

18 km

ROUTE

In Landelijk Noord zijn weinig lijnbussen en zijn de afstanden relatief lang. Zie de achterflappen voor alternatieve, kortere indelingen.

Michiel de Ruijterkade
Dijksgracht
Java-eiland
Spoorwegbassin
Veemarkt
Zeeburgerpad
Flevopark
Zuider IJdijk
Schellingwoude
Durgerdam
Ransdorp

CODE:

Het is helemaal niet zo ver lopen van het drukke Centraal Station naar het landelijke Waterland, maar het is een fascinerende overgang en een wereld van verschil. Na de prachtige, keurige nieuwbouw van het voormalige Oostelijk Havengebied komen we al wat meer aan de rafelranden van de stad. Na een verrassingselement op een verder onooglijk bedrijventerrein komt u uit op het Zeeburgerpad: het laatste stuk (nog) 'onontgonnen' havengebied, met tal van kleine bedrijfjes. Dan gaat u een stuk door het Flevopark en als u vervolgens het Amsterdam-Rijnkanaal oversteekt, kijkt u uit over een vreemd landschap van waterwegen, uitvalswegen en de A10. In de nabijheid van al die vervoersstromen lijkt de rustige Zuider IJdijk wel een verboden weg naar niemandsland. Hier zal in de nabije toekomst de Sluisbuurt worden gebouwd met hoogbouw tot 125 meter. Na de prachtige passage over het IJ via de Oranjesluizen zijn we dan aan de 'overkant'. Het dorp Schellingwoude doet al erg landelijk aan, maar als u eenmaal de snelweg onderdoor bent, lijkt het in het weidse Waterland wel of u al gisteren bij het Centraal Station vertrok. Het is hier zelfs zo rustig dat de lijnbus in Ransdorp is wegbezuinigd en u 2 km verder moet lopen langs de Weersloot naar bushalte Volkstuin (Zuiderzeeweg). Aangezien u in etappe 2 ditzelfde stuk weer terug moet lopen kunnen we deze sloot hernoemen tot Heen- en Weersloot.

Oostelijk Havengebied

De haven van Amsterdam begon ooit op het Damrak en verplaatste zich vervolgens naar het IJ. Er werd een palenrij, de laag, voor de IJ-oever aangelegd. Die diende als golfbreker en als barrière tegen vijandelijke schepen. Het IJ werd echter steeds moeilijker bevaarbaar. Voordat diepliggende schepen het IJ op konden, moesten zij met behulp van zogenaamde scheepskamelen over de ondiepte Pampus worden geholpen en ook de Amsterdamse haven zelf begon dicht te slibben. Er moest wat gebeuren, maar Amsterdam leek iets te hebben tegen alle plannen die werden ingebracht. Zo was er de vrees dat Den Helder belangrijker zou worden dan de hoofdstad, doordat Kanalenkoning Willem I vanaf 1819 het Noordhollands Kanaal liet graven. De koning wilde daarnaast het IJ afsluiten om het dichtslibben tegen te gaan, maar dat stuitte Amsterdam helemaal tegen de borst. De stad beloofde de haven dan maar goed uit te baggeren, maar tegen de aanvoer van zand en slib viel niet op te baggeren. Toen er uiteindelijk toch nog plannen kwamen om het IJ af te sluiten van de Zuiderzee, deed Amsterdam er alles aan om het tij te keren en kwam tenslotte met een compromis. Aan weerszijden van waar nu het Centraal Station ligt, kwamen in 1832 twee dijken te liggen. Zij sloten een deel van het IJ af, waardoor twee havens werden gevormd: het Wester- en Oosterdok.

Kanalen

Hoewel de komst van het Noordhollands Kanaal enige verbetering bracht in de haveneconomie, bleek het kanaal al snel te klein voor de steeds groter wordende schepen. Voor de opkomende stoomvaart bleek het al helemaal ongeschikt. Om de wereldwijde concurrentie aan te kunnen waagde men zich in 1865 eindelijk aan een plan dat men eerder nooit had aangedurfd: een rechtstreeks kanaal naar de Noordzee, waarbij men dwars door de duinen (en daarmee door de zeewering) heen moest graven. Om het waterpeil van dit kanaal

te kunnen beheersen werd dan toch eindelijk het IJ afgesloten van de Zuiderzee.

Bereikbaarheid

Ondertussen werd het treinverkeer echter ook steeds belangrijker. Nadat het rijk in 1869 besloten had om een Centraal Station in het open havenfront te bouwen, werden er spoorrails aangelegd over de Oosterdoksdijk. Hoewel de dijk met het afsluiten van het hele IJ voor de scheepvaart geen functie meer had, kon deze met de spoorlijn erop niet meer gemakkelijk afgebroken worden. Het werd daardoor erg moeilijk om een bredere toegang tot het Oosterdok te creëren voor grotere schepen. In 1908 werd de bestaande toegang nog verbreed (waarbij de oude sluizen gesloopt werden), maar het mocht niet baten: het eens zo bedrijvige Oosterdok verstilde. De haven ontwikkelde zich nu aan de andere zijde van de Oosterdoksdijk. Vanaf 1875 werd de Handelskade aangelegd, waarop later pakhuizen werden gebouwd. De golfbreker die voor deze kade kwam te liggen werd naderhand verbreed tot een eiland: het huidige Java- en KNSM-eiland. Deze eilanden werden in 1899 met de Handelskade verbonden door aanleg van de Verbindingsdam.

Docklands

Na de Tweede Wereldoorlog was het Oostelijk Havengebied een ravage. Men probeerde de haven weer tot bloei te krijgen, maar dat bleek lastig. De haven was niet geschikt voor de steeds belangrijker wordende overslag van massagoederen. Alhoewel de opening van het Amsterdam-Rijnkanaal in 1952 een nieuwe kans leek voor het havengebied, verdwenen steeds meer rederijen. De havenactiviteiten richtten zich steeds meer op het Westelijk Havengebied dat al in 1935 door de makers van het Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam werd aangewezen als nieuwe haven. Het Oostelijk Havengebied was volgens hen een historische vergissing: “Nergens ter wereld bestaat er een havenstad waar zeeschepen eerst voorbij moeten varen om hun lading te lossen, die vervolgens met dekschuiten terug naar de stad wordt vervoerd”. Met het vertrek van de rederij KNSM in 1979 vielen de havenactiviteiten helemaal stil en lag het gebied er verlaten en verwaarloosd bij. Er werden veel prachtige panden gesloopt, maar krakers wisten verdere sloop te voorkomen. Toen er plannen kwamen voor nieuwbouw mengden deze krakers zich in het debat over hoe deze nieuwbouw er uit moest komen te zien. Het gebied werd daardoor (grotendeels) behoed voor een rationele metamorfose in de trant van de Westelijke Tuinsteden (zie etappe 5). Daarbij zouden de karakteristieke havenbekkens gedempt zijn en zou de eilandenstructuur verloren zijn gegaan. De nieuwe bebouwing die eind 20e eeuw wel werd gerealiseerd heeft een fraaie architectuur en wordt veelal vergeleken met de Docklands in Londen.

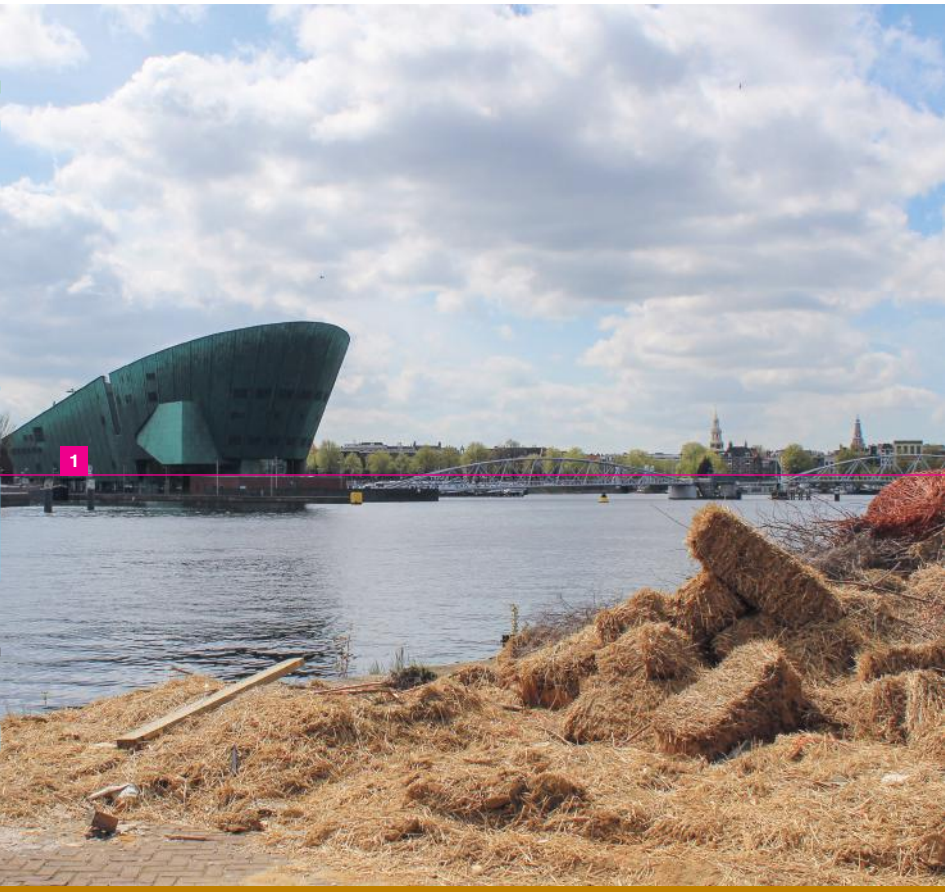

HET IJ
JOHAN VAN HASSELT
KANAAL WEST
TOLHUISKANAAL
NOORDER-
PARK
W.H. VLIE
MOSPLEIN
IJTUNNEL
IJHAVEN
OOSTER
DOK
Centrum
Stadhuis
Artis
OOSTERPARK
Centraal Station
1
2
0
250
500
750
1000

BUIKSLOTERMEER-PLEIN
BEETHOVENSTRAAT
MARKENGEBIED
Sportpark De Weeren
WATERLAND-PLEIN
VOLENDAMMER-WEG
IJDOORNLAAN
RINGWEG NOORD A10
VLIEGENBOS
ZUIDERZEEWEG
OV
SCHELLINGWOUDE
9
Oranjesluizen
ZIERGOUW
HET IJ
Prins Willem Alexandersluis
8
4
SURINAMEKADE
KNSM-LAAN
Schellingwouderbrug
ERTSHAVEN
3
HANDELSKADE
ERTSKADE
Eiland Zeeburg
Zeeburgtunnel
5
PIET HEINTUNNEL
PANAMAKADE
SPOORWEGBASSIN
FAAS WILKESSTRAAT
FEIKE DE BOERLAAN
IJBURGLAAN
ENTREPOTHAVEN
CRUQUIUSWEG
6
Amsterdamsebrug
LOZINGSKANAAL
7
ZEEBURGERDIJK
BORNEOSTRAAT
MOLUKKEN
JAVASTRAAT
FLEVOWEG
Kampeer-terrein
Zeeburgerbrug
INSULINDE WEG
FLEVO PARK
SUMATRA PLANTSOEN
NIEUWE DIEP
RINGWEG OOST A10

Waterland
BLOEMENDALER
RANSDORP
NIEUWE GOUW
Sportpark
De Weeren
LIERGOUW
NOORD A10
OV
F
ELLINGWOUDE
OV
LIERGOUW
Sportpark
Durgerdam
DURGERDAM
10
Schellingwouderbrug
Zeeburger-
tunnel
Polder
IJdoorn
rg
KESSTRAAT
BUITEN-IJ
WINDJAMMERDIJK
Steigereiland
LIJBURGLAAN
SCHOKKERJACHTDIJK
Zeeburgerbrug
RINGWEG OOST A10
BERT HAANSTRAAT
0
250
500
750
1000

- U begint deze idiote zigzagroute buiten de binnenstad van Amsterdam aan de achterkant van het CS (IJzijde). Met gezicht naar IJ RA langs oever. Ter hoogte van 1e spoorviaduct aan rechterhand RA weg oversteken, dan niet dat viaduct onderdoor, maar direct na tramspoor LA De Ruijterkade. Aan einde RD trap op en brug over. Aan begin tramhalte trap afdalen. Beneden LA spoortunnel door en dan LA 1.

- Bij volgende spoortunnel oversteken en LA tunnel

Dijksgracht

De spoorlijn langs de Dijksgracht loopt hier over de Oosterdoksdijk, die in 1832 werd aangelegd. Het Oosterdok (het bredere water waaraan Nemo ligt) en de Dijksgracht waren vóór die tijd een deel van het IJ en waren onderhevig aan eb en vloed. Aan de overzijde ligt het eiland Kattenburg dat als één van de drie Oostelijke Eilanden in 1658 werd aangeplempt. Het was het eiland van de marine. Met de komst van de spoorlijn veranderde het Oosterdok in een 'muizenval' en moest aan de andere kant van het spoor de Handelskade worden aangelegd. De spoorbarrière heeft hier ook gezorgd voor een geïsoleerd straatje. Hier woonde ooit Ramses Shaffy. De zanger zou het ongetwijfeld betreurd hebben dat de straat er na de recente herinrichting niet meer zo groen en rafelig uitziet. De huidige woonbootbewoners zijn echter al weer bezig om er met bloempotten een klein paradijs van te maken.

door. RD onder pakhuis De Zwijger 2 door. Na brug RA over fietspad tussen appartementencomplexen door (Tosarituin) langs aantal binnentuinen. De vijfde tuin (Bogortuin) heeft vrij zicht op water aan uw rechterhand. Aan

2

3

Pakhuis De Zwijger

De meeste pakhuizen op de Handelskade zijn geïntegreerd in de nieuwbouw, maar De Zwijger straalt in zijn eentje nog zijn kloeke monumentaliteit uit. Tot op zekere hoogte althans. Er moest namelijk wel een weg onderdoor komen en dat dreigde bijna het einde te worden van het pand uit 1934. Een aantal paddestoelkolommen van de dragende constructie van het gebouw werden simpelweg weggezaagd, waardoor er een noodconstructie moest worden bedacht. Die bleek echter niet deugdelijk en in 2000 dreigde zelfs alsnog de sloop van het gebouw. Plaatsing op de monumentenlijst en een reddingsoperatie door architectenbureau Van Stigt redden het pakhuis. De Zwijger was bij de opening een van de modernste koelpakhuizen. Nadat het in de jaren '80 gekraakt werd, was het een belangrijke oefenruimte voor popmuzikanten. Herman Brood en Loïs Lane repeteerden hier. Het gebouw heeft tegenwoordig nog steeds een culturele functie.

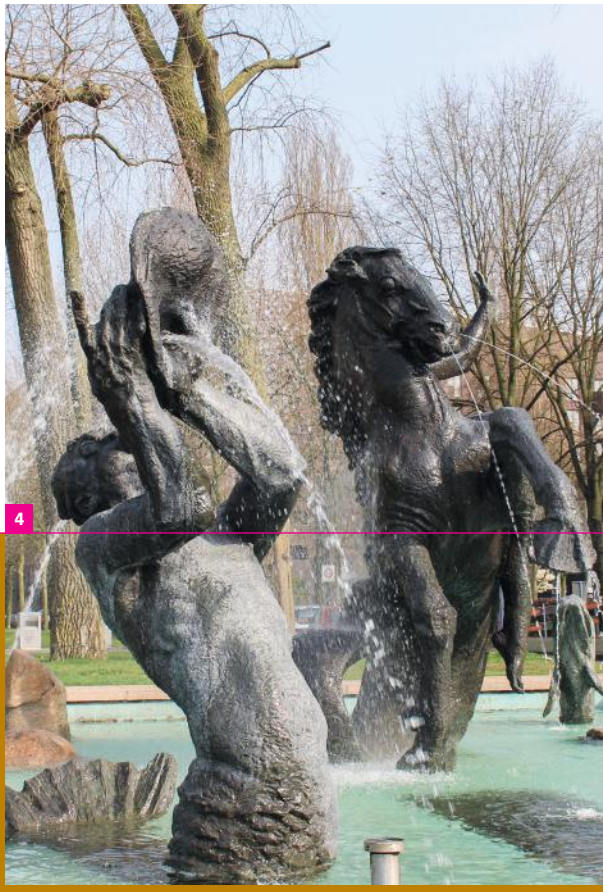
Lloyd Hotel-ontsmettingsgebouw

In 1899 werd de Zuid-Amerika Lijn opgericht, vanaf 1908 Koninklijke Hollandsche Lloyd genoemd. In eerste instantie werd er vooral vee van Argentinië naar Engeland vervoerd, maar vanaf 1903 vervoerden de schepen ook veel landverhuizers. Om deze emigranten uit vooral Polen, Roemenië, Joegoslavië en Hongarije voor hun reis naar Zuid-Amerika op te vangen, werd in 1921 het

overzijde ligt het Lloyd Hotel 3. Even doorlopend komt u bij eindpunt tram 4 waar u RA slaat.

- Brug over en waar weg naar R buigt LA Ertskade. Na 250 m schuin RA door grasstrook naar rode brug (Pythonbrug)

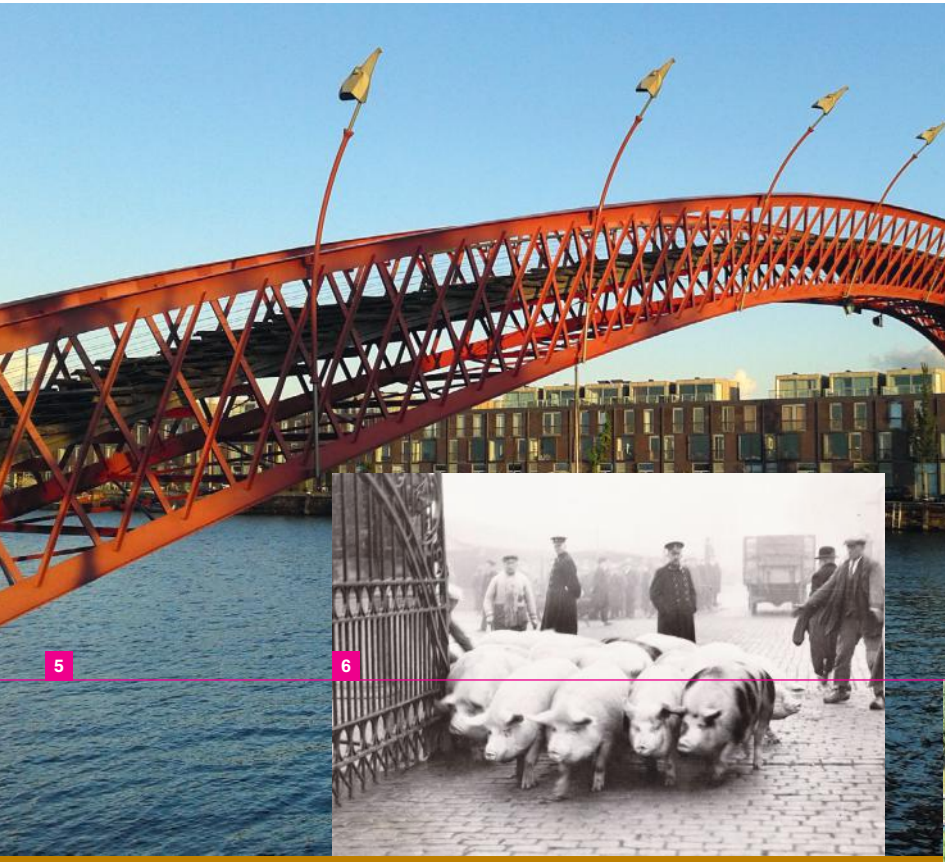

4

Lloyd Hotel geopend. Dit hotel stond al snel bekend als het beste landverhuizershotel in Europa. Aangezien de hygiëne van de gasten niet altijd even best was, moest iedereen eerst worden gecontroleerd op hoofdluis en grondig worden gewassen in het ontsmettingsgebouw. Nadat Lloyd in 1935 failliet ging, is het hotel een tijd gebruikt als jeugdgevangenis. Sinds 2004 heeft het gebouw zijn oorspronkelijke functie weer terug.

Amphitrite

De vrouw te paard tussen de fonteinen stelt Amphitrite voor, de godin van de zee. De beeldengroep werd in 1956 door het personeel van de toen honderdjarige KNSM aangeboden aan de directie. Na de sluiting van de KNSM werd het beeld door de gemeente opgeslagen, maar toen leden van de KNSM-vereniging zich afvroegen waar hun beeld was gebleven, bleek het zoek te zijn geraakt. De commissie *Red Amphitrite* vond het beeld na veel speurwerk ergens op een achterafterrein in de modder. Het dreigde even overgeplaatst te worden naar een bejaardenhuis voor zeelieden, maar kreeg uiteindelijk een plek in het Oosterdok. Sinds 2009 staat het weer bijna op zijn oude plek op het KNSM-eiland.

5

6

Pythonbrug

De architecten van West 8 hebben met de twee bruggen die hier over het Spoorwegbassin liggen een prijs gewonnen op de International Footbridge Conference in 2002. Let u vooral ook op de lampen, die aan meeuwen doen denken. Het Spoorwegbassin werd aangelegd in 1874 en werd vooral gebruikt voor de overslag van steenkool en erts tussen treinen en schepen. De treinen stonden opgesteld op Sporenburg: het eiland waar u vandaan komt. Onder het water door loopt tegenwoordig de Piet Heintunnel.

Veemarkt

De veemarkt werd vanaf 1887 uit hygiënisch oogpunt gehouden op één locatie buiten de stad. In 1892 werd naast de markt ook een abattoir gebouwd. De laatste markt vond plaats in 1984. Het abattoir werd gesloopt voor de bouw van huurwoningen en op de veemarkt kwamen bedrijfsgebouwen. Midden op het terrein staat nog het opvallende voormalige kantinegebouw, waar men de betalingen deed. De gebouwen in chaletstijl rondom het kantinegebouw waren de woningen voor de marktmeester en de stalknechten.

Fontein Man en Schaap

Kijkt u, voordat u het kruispunt oversteekt, bij de brug even in het water aan uw linkerhand naar één van de merkwaardigste fonteinen van Amsterdam. Kunstenaar Merijn Bolink ging uit van een oude schets voor een fontein met het hoofd van een man en een vrouw. Op zoek naar geschikte voorbeeldkoppen vond hij in een feestwinkel een masker van Hitchcock en het hoofd van een schaap en besloot hij de relatie tussen mens en dier uit te beelden. De Hitchcock-kop werd uiteindelijk vervangen door het hoofd

die u over gaat 5. RA langs water, aan einde, na sportkooi, LA C. van Eesterenlaan. Einde RA en dan LA poort door naar Veemarkt met voormalig kantinegebouw in het midden. 6 Aan achterzijde van dit gebouw LA, ook Veemarkt. Einde RA Veelaan en vóór 2e brug LA Zeeburgerpad. 1e brug RA en dan aan het eind LA asfaltweg met bocht naar rechts volgen tot op kruispunt 7. Aan overkant RA iets naar beneden langs fietspad en 50 m verder LA over voetpad Flevopark in.

- Op driesprong RA, eerst breder asfaltpad oversteken en dan houtsnipperpad ingaan. Water aan linkerhand houden. Einde LA asfaltpad en op driesprong RD. Einde RA en 50 m verder LA klinkerpad. Met trap omhoog naar brug om Amsterdam-Rijnkanaal over te steken. Aan overkant via trap naar beneden en RA langs kanaal (aan linkerhand). Waar klinkerweg naar R buigt RD over voetpad en nu dijk ruim 1 km blijven volgen tot Oranjesluizen 8 die u over gaat (geopend van

7

van een vriend die toevallig Schaap heette. Dat de stralen vanuit de man komen lijkt te willen zeggen dat de mens gericht kan kijken, in tegenstelling tot het dier.

8

Oranjesluizen

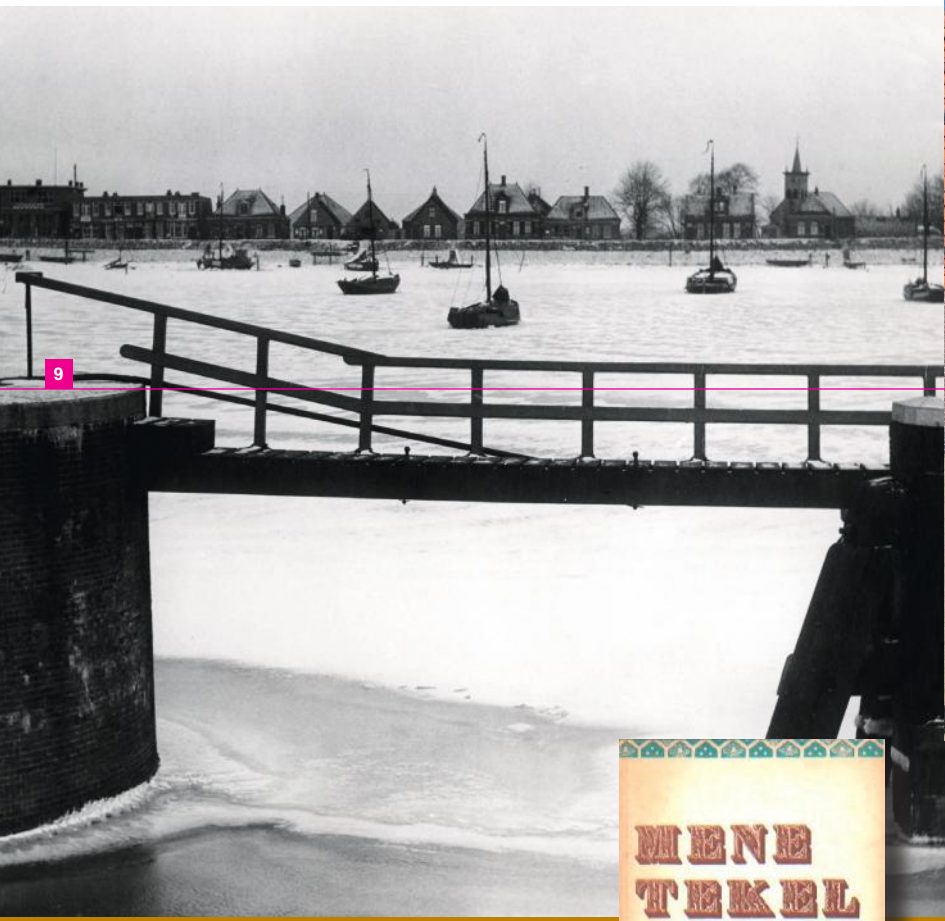
De dijk waarover u naar de Oranjesluizen bent gelopen is aangelegd om het IJ af te sluiten van de Zuiderzee. Aanvankelijk zouden er geen sluizen in deze dijk komen, maar Amsterdam wilde graag dat de historische verbinding met de Zuiderzee behouden bleef. Het heeft vijf jaar geduurd voordat in 1870 de kistdam klaar was waarin aan de sluizen kon worden gewerkt. Deze dam bleek telkens niet bestand tegen de opkomende vloed. Opzichter tijdens de werkzaamheden aan de sluis was Johannis de Rijke. In Nederland is men zijn naam vergeten, maar door zijn waterbouwkundige werken in Japan is hij daar uitgegroeid tot een grote held. Op begraafplaats Zorgvlied wordt zijn onopvallende graf nog ieder jaar door Japanners vereerd met een shinto-ritueel.

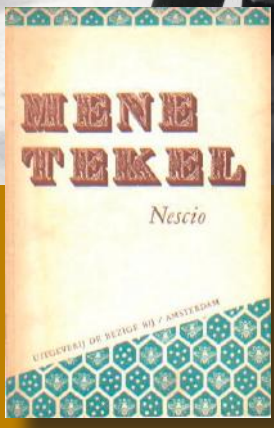
zonsop- tot zonsondergang). Na sluizen door toegangshek en direct LA korte dubbele achterstraat onder aan talud inlopen. Aan einde met zelfbedieningspontje sloot over. Pad langs IJ-oever volgen en 1e pad RA.

- Op dijk RA (Schellingwouderdijk) 9. Na huisnummer 325 gaat u verder over het voetpad over de dijk rechts van de weg. Onder Schellingwouderbrug door en voor volgende brug even van dijk, brug onderdoor en daarna voetpad over dijk vervolgen.

(Voor bushalte Liergouw (Oost) neemt u voor deze brug de weg parallel aan de snelweg richting Ransdorp. Aan einde meebuigen naar L richting rotonde en daar RA).

- De dijk verder volgend komt u na ruim 1 km in Durgerdam

Schellingwoude

Het woud waar Schellingwoude zijn naam aan te danken heeft zal waarschijnlijk door overstromingen zijn verdwenen. Volgens een legende vond men in het bos een zak met schellingen, maar aannemelijker is dat het bos op de scheling oftewel scheiding lag van land en water. Het kerkje dat iets van de dijk afligt stamt uit de 17e eeuw, maar heeft zijn huidige uiterlijk gekregen na

10. Aan einde van Durgerdam bij wegwijzer 12025-1 LA richting Ransdorp. Blijf asfaltweg 1,5 km volgen en dan vóór ophaalbrug RA Ransdorp in. Vlak voor kerk LA langs zijkant kerk naar hoofdingang bij toren. Daar LA straatje in. Direct bij wegwijzer 17868-2 RA brug over. Direct na volgende brug LA richting Amsterdam. Op kruising bij wegwijzer 68053-1 RD brug over. Bovenop het 2e viaduct ligt bushalte Volkstuin (Zuiderzeeweg).

restauraties in 1835 en 1866. De kerk is soms het decor bij opnames van 'Goede Tijden Slechte Tijden'. De schrijver Nescio laat in het dorp de wereldveroverende plannen van zijn hoofdpersonen uit Mene Tekel bedaren. Na een lange wandeling genieten zij hier van een schitterende avondlucht en blijkt de wereld opeens wel goed te zijn zoals die is.

Durgerdam

In 1687 woedde er een grote brand in Durgerdam, maar het dorp werd weer opgebouwd met de opbrengsten van een grote loterij. Fraaier dan voorheen, zoals blijkt uit de dichtregels van Claes Bruin: "Ginds Durgerdam, dat eertijds door het blaaken/Eens fellen brands zijn laage en riete daken/Verwisselde in veel huizen schoon van steen/Waar uit het als een Phenix weêr verscheen". Het vierkante gebouw met de toren aan de scherpe bocht in de dijk dateert ook uit de tijd van deze herrijzenis. Het wordt wel de Kapel genoemd, maar het is van alles geweest behalve een kerk. De naam heeft vermoedelijk te maken met het feit dat de katholieken in de voorloper van dit gebouw (het 'dorpshuys') hun erediensten hielden.

START

Bushalte Volkstuin
(Zuiderzeeweg)

EINDE

Bushalte
Beemsterstraat

2 Landelijk Noord

LENGTE

23 km
15 km via pontvariant
zie www.voetveren.nl voor vaartijden

ROUTE

Ransdorp
Holysloot
Uitdam
Belmermeer
Volgermeer
Zunderdorp
Baanakkerspark

Let op: Sommige paden kunnen erg modderig zijn. De hoofdroute kan ivm het broedseizoen niet gelopen worden van 15 maart tot 1 juli. De pont bij Holysloot vaart niet het hele jaar.

Voor informatie over te verwachten dijkwerkaamheden zie markermeerdijken.nl.

CODE:

Is deze etappe nog wel een stadswandeling te noemen? U wandelt (grotendeels) op Amsterdams grondgebied, maar in de kleine Waterlandse dorpjes heeft de tijd stilgestaan. Het veenweidelandschap met zijn koeien, vogels, slootjes en weidse uitzichten over het Markermeer kan haast niet Hollandser. Toen deze 'achtertuin van Amsterdam' in 1921 werd geannexeerd vroegen sommige raadsleden zich af wat de hoofdstad met dit afgelegen gebied moest beginnen. Voor een gedeelte aan de uiterste noordgrens, tegen gemeente Broek in Waterland aan, vond men uiteindelijk wel een bestemming: een vuilnisbelt! Nadat dit jarenlang verboden gebied was, loopt u er nu door een merkwaardig sawa-landschap. De etappe eindigt aan de rand van het stedelijk gebied van Amsterdam Noord.

Waterland

De overkant van het IJ is een andere wereld. Dat geldt zeker voor Landelijk Noord, door veel Amsterdammers nog Waterland genoemd. Waterland was en is echter veel groter dan het tegenwoordige Amsterdamse grondgebied, ook Zaandam hoorde er bijvoorbeeld bij en natuurlijk Broek in Waterland (tegenwoordig behorend tot de gemeente Waterland). In de 13e eeuw was het gebied door een ringdijk omsloten, maar desondanks raakte het lage, drassige land meerdere keren overstroomd. In de dorpen vindt men de typerende houten, vaak groengeverfde huizen die minder zwaar op de drassige bodem drukken dan woningen van steen. Desondanks blijft de zware toren van Ransdorp toch al eeuwen staan en dat hij niet is afgebouwd lijkt niet aan de slappe bodem te liggen zoals vaak wordt beweerd. Het Waterlandse dialect, dat verwant is aan het West-Fries, heeft zich in de loop der eeuwen beter staande weten te houden dan het oorspronkelijke Amsterdams. In Amsterdam waren er vooral in de 17e eeuw teveel invloeden van immigranten uit onder andere Vlaanderen.

Het huidige Landelijk Noord moet behoorlijk welvarend zijn geweest. Veel Waterlandse schippers voeren op het buitenland en in het hoofddorp Ransdorp zouden zilversmeden en lakenkopers hebben gewoond. De scheepvaart vormde in 1548 zo'n bedreiging voor Amsterdam dat de Amsterdamse Vroedschap een keur liet uitvaardigen waardoor het voor schippers onmogelijk werd hun lading in de Waterlandse dorpen te lossen. De Waterlanders lieten dat niet op zich zitten. Ze wendden zich tot landvoogdes Maria van Hongarije (de zuster van Karel V) die Amsterdam deze keur in 1550 liet intrekken. Toch was het niet veel later gedaan met de welvaart, toen Waterland het strijdtoneel

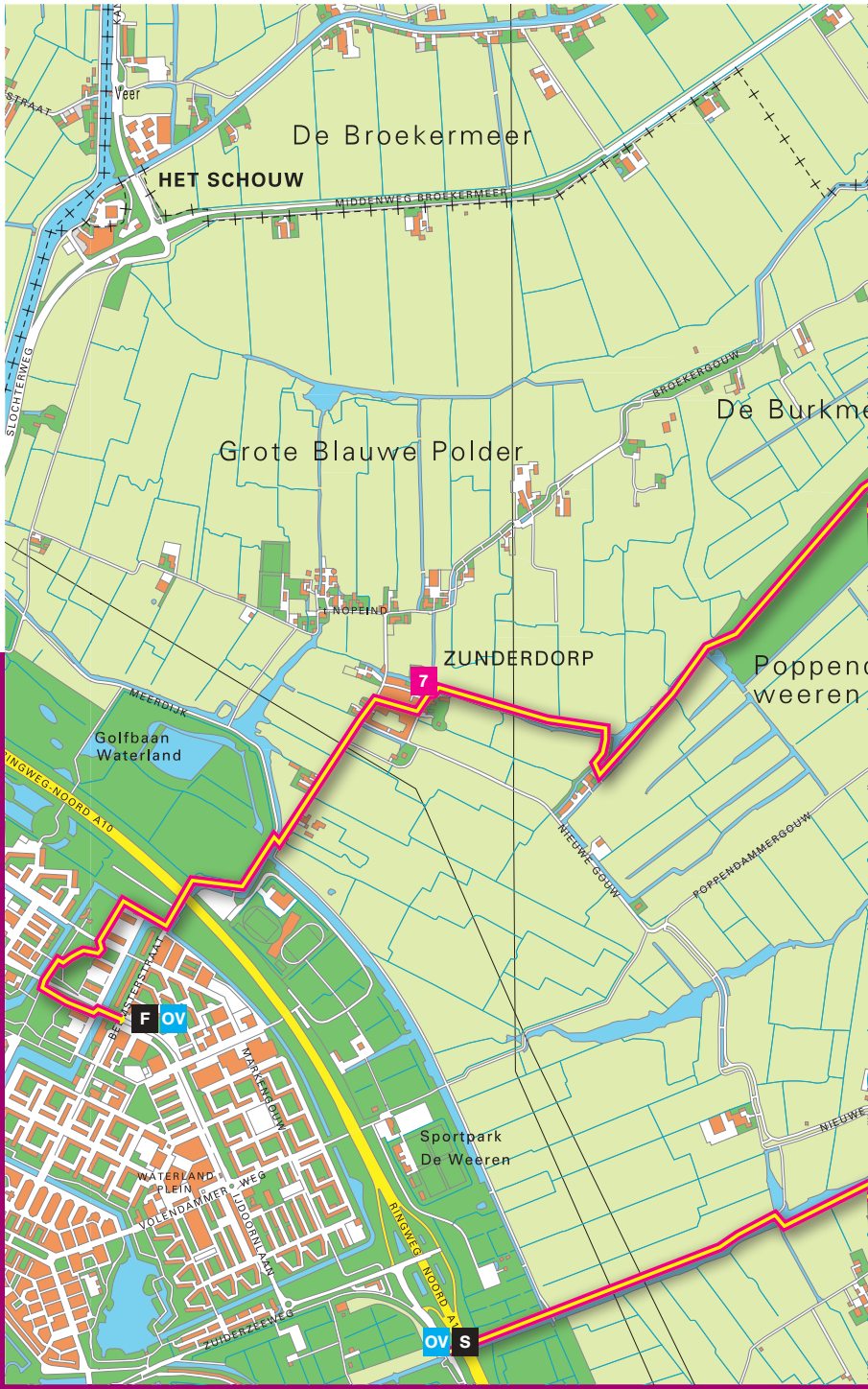
werd aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Amsterdam was Spaansgezind en Waterland koos de zijde van Oranje. Uiteindelijk profiteerde Amsterdam wat de scheepvaart betreft ook van zijn betere geografische ligging. In de 17e eeuw was het gedaan met de glorie van Waterland en kreeg het gebied vooral een agrarische functie. In 1921 kwamen de oude gemeenten Buiksloot, Nieuwendam en Ransdorp bij de gemeente Amsterdam. Niet enkel omdat Amsterdam begerig was naar meer grond, maar ook omdat de dorpen inzagen dat zij beter af waren als Amsterdam zich over hen zou 'ontfermen'.

Volgermeerpolder

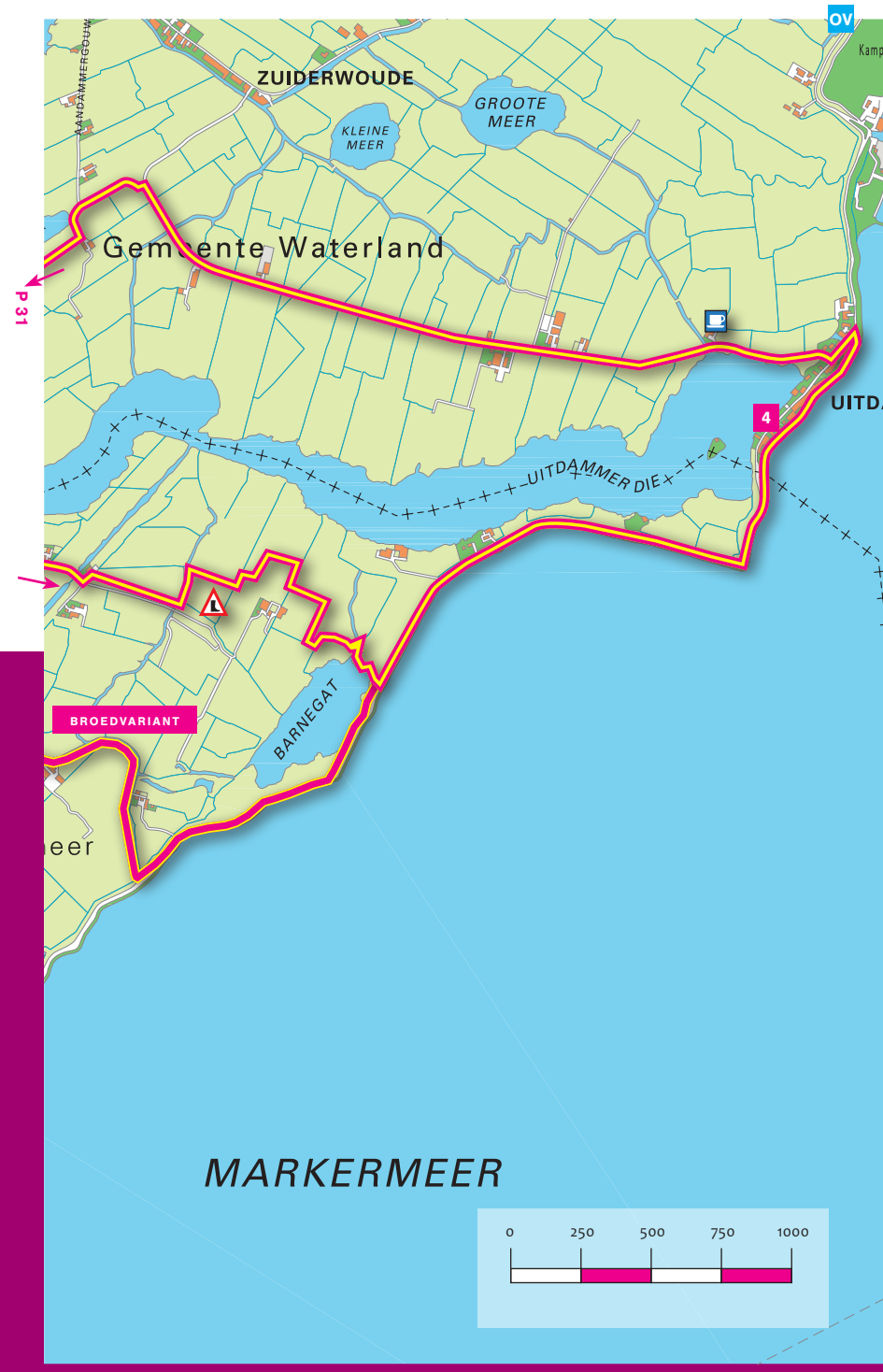
De Volgermeerpolder is de grootste gifbelt van Nederland. Het gebied was oorspronkelijk een veengebied, maar toen de turfstekers hun werk hadden gedaan, kon men de zogenaamde petgaten die waren ontstaan mooi opvullen met Amsterdams afval. Dat was voor de bewoners in Broek in Waterland destijds nog geen ramp. Het eerste afval dat daar werd gestort was nog onschuldig en de pitten en zaden van de diverse fruitsoorten die tussen het marktafval zaten, kwamen op de stortplaats tot ontkieming. Broekers konden er hun hart ophalen: behalve het fruit dat er te oogsten viel, zocht men tussen het afval naar bruikbare spullen en men kon er naar hartelust vissen en jagen.

Totdat een kraanmachinist in 1980 kapotte vaten uit het water baggerde. Hij kreeg zo'n last van zijn ogen dat hij de gemeenteraad waarschuwde. Het bleek dat hier jarenlang zeer giftig afval was gestort, wat oogluikend was toegestaan door de gemeente. Er liggen naar schatting minsten 10.000 vaten met chemisch afval, waaronder het uiterst giftige dioxine.

Uit onderzoek kwam naar voren dat het veen waarin het vuil ligt ingebed de giftige stoffen weet vast te houden. Omdat het te duur was om het hele gebied te saneren, besloot men over de stortplaats ook een veenlaag te laten ontwikkelen, zodat het gif ingekapseld ligt in het veen. Over het gif kwamen grondlagen en een speciaal folie. Op het folie (dat op den duur zal vergaan) heeft men een soort sawa's aangelegd. Het is de bedoeling dat de afgestorven plantenresten in deze natte moerasjes weer veen gaan vormen. In de toekomst is de Volgermeerpolder dan weer een veengebied zoals vroeger, maar wel met een gevaarlijke kern. Niet alle Broekers zijn er gerust op dat de problemen nu zijn opgelost. Het grondwater in de omgeving moet nog steeds gecontroleerd worden. De benaming natuurgebied wil er bij de man die er zijn hondje komt uitlaten dan ook niet in. Onder het groen liggen nog steeds al die vaten weg te roesten, houdt hij de kinderen voor op de school waar hij onderwijzer is.

De Broekermeer
HET SCHOUW
MIDDENWEG BROEKERMEER
SLOCHTERWEG
Veer
Grote Blauwe Polder
BROEKERGOUW
De Burkme
ENKPEIND
ZUNDERDORP
7
Poppend
weeren
MEERDIJK
Golfbaan
Waterland
RINGWEG-NOORD A10
NIEUWE GOUW
POPPENDAMMERGOUW
F OV
Sportpark
De Weeren
WATERLAND
PLEIN
VOLENDAMMERWEG
LUDOORNLAAN
ZUIDERZEEWEG
RINGWEG NOORD A
OV S

6
OV
BROEK IN WATERLAND
BOZEN MEERTJE
ARKEN AE
De Zelmermeer
5
NATUUR- EN RECREATIEGEBIED VOLGERMEERPOLDER
PONTVARIANT
Voetveer
HOLYSLOTER DIE
3
HOLYSLOOT
P 32
Veenderij Zunderdorp
POPPENDAMMERGOUW
BROEDVARIANT
RANSDORPER DIE
Blijkme
Waterland
0
250
500
750
1000
RANSDORP
2
1
KINSELMEER
LIERGOUW
DIJKGERDAMMERGOUW

OV
ZUIDERWOUDE
GROOTE MEER
KLEINE MEER
Gemeente Waterland
P 31
4
UITDAMMER DIE
BROEDVARIANT
BARNEGAT
MARKERMEER
0
250
500
750
1000

■ Bij bushalte linker trap nemen om onder snelweg door te gaan (water dus aan uw rechterhand). Op kruising bij wegwijzer 68053-1 RD. Bij wegwijzer 17873-1 RA brug over en na volgende brug LA naar kerktoren 1. Daar RA langs zijkant kerk en dan aan einde LA en even verder ophaalbrug over. Einde dorp RA richting Holysloot over fietspad naast weg. Na ruim 1 km bij fietswegwijzer (nog 2 naar Holysloot) met fietspad

Ransdorp

Uit de hoogtijdagen van Ransdorp resteert nog de imposante stompe toren, die begin 16e eeuw gebouwd moet zijn. De theorie dat de toren niet afgebouwd zou zijn, omdat het gevaarte dreigde weg te zakken in de drassige grond, is door restauratiearchitect Messer ontkracht. Hoogstwaarschijnlijk was er simpelweg geen geld meer toen Ransdorp in de concurrentie om de zeevaart het onderspit delfde tegen Amsterdam. Of is er iets waar van de legende dat de torenspits er is afgemaaid door de boegspriet van een gigantisch schip dat in de Zuiderzee moest keren en daarbij ook de toppen van de kerken in Elburg en Muiderberg meenam...? De toren is lang een romantische ruïne geweest, maar is tussen 1936 en 1938 gerestaureerd. Tegenover de ingang van de toren ligt het vroegere gemeentehuis van Ransdorp uit 1652.

meebuigen naar L en direct RA doodlopend weggetje in tot waar deze een brede sloot kruist 2. Keer terug en ga bij het fietspad RA met weg weer aan linkerhand. Na 1,7 km bij fietswegwijzer (en wandelknooppunt 85) LA over fietspad richting Holysloot. Aan einde in Holysloot 3 kunt u kiezen voor de kortere pontvariant (zie www.voetveren.nl voor de vaartijden). De hoofdroute is vanwege het broedseizoen niet toegankelijk van 15 maart tot 1 juli. Zie de volgende alternatieven:

1-Pontvariant:
LA en bijna aan einde van weg met pontje overvaren. Aan overkant via loopbruggetjes door weilanden. Op

Goudriaankanaal

Adrianus Franciscus Goudriaan (1768 – 1829) ontwierp dit kanaal, dat van IJdoorn bij Durgerdam naar Marken had zullen lopen. Het zou aanzienlijk korter zijn geworden dan het Noord-Hollands Kanaal van zijn rivaal Jan Blanken, de man die hij beschuldigde van diefstal van zijn tekeningen voor een nieuw soort sluisdeur. Het kanaal was bedoeld om Amsterdam weer een goede verbinding met de Zuiderzee te geven. Door verzanding van het IJ bereikten veel schepen de haven van Amsterdam niet meer, tenzij ze met zogenaamde scheepskamelen over de ondiepte Pampus werden getild. Men begon in 1826 met het graven van het kanaal, maar het bleek uiteindelijk veel te duur te zijn en bovendien bleek er bij Marken net zo'n ondiepte te liggen als die van Pampus. De werkzaamheden werden gestaakt, maar de restanten zijn nog steeds zichtbaar.

Holysloot

Geen heilige sloot helaas. Er zijn verschillende theorieën over de etymologie van Holysloot, maar vermoedelijk is de naam een verbastering van 'holle Y-sloot' wat zoiets betekent als 'laagliggende sloot naar het water'. De woorden 'Y' of 'IJ' betekenen water en dat water is hier de Holysloter Die, niet het IJ bij Amsterdam ('die' is weer een verbastering van 'de IJ'). Het dorp komt al voor op een kaart uit 1164. Vanwege de geïsoleerde ligging van de

asfaltweggetje RA en bij wegwijzer 17876-1 LA. U komt hier samen met de hoofdroute.

2-Hoofdroute
(van 1 juli tot 15 maart):
RA en aan einde klinkerweg door klaphekje over wit-rood gemarkeerd paadje door weilanden tot aan dijk van Markermeer. Via trap dijk op en LA richting Uitdam waar u verder over dijk gaat langs achtertuinen van huizen 4. Na huizen over of om hek en dan LA afdalen naar asfaltweg en deze naar L volgen.

3-Hoofdroute
(in broedseizoen van 15 maart tot 1 juli): Vanuit Holysloot terug langs de enige toegangsweg naar de driesprong met fietswegwijzer

gemeenschap maakte men bij ziekte veel gebruik van huismiddeltjes. Als dat niet hielp waren er altijd nog 'belezers' die met hun bovennatuurlijke gaven en bezwerende formules de zieken bijstonden. In Holysloot woonde een belezer die de koorts aan een boom kon geven. Dus toch nog een vleugje van heiligheid in Holysloot.

Uitdam

In dit dorp, net buiten de gemeente Amsterdam, woonden vroeger de eigenaren en bestuurders van de scheepskamelen. Deze drijvende dokken werden met water gevuld, onder een schip gebracht en vervolgens weer leeggepompt. Het schip kon zodoende over de ondieptes bij Pampus heen worden getild. Er zijn theorieën dat de Amstel hier ooit bij Uitdam in het Aelmere (het meer waaruit de Zuiderzee ontstond) stroomde. Althans, die Amstel zou dan destijds uit twee rivieren hebben bestaan. De 'zuidelijke Amstel' stroomde vanaf het Watergraafsmeer naar het zuiden; de 'noordelijke' vanaf de huidige Stopera via het met veen dichtgegroeide Oer-IJ naar Waterland (zie ook etappe 11). Wie op de kaart kijkt moet in ieder geval toegeven dat de Ransdorper, Holysloter en Uitdammer Die wel erg veel op de restanten van een rivier lijken.

(en wandelknooppunt 85). Daar RD (richting Uitdam) en op driesprong bij fietswegwijzer 17871-1 LA over smal (doodlopend) asfaltweggetje tot aan dijk van Markermeer. Via trap dijk op en LA richting Uitdam waar u verder over dijk gaat langs achtertuinen van huizen 4 *Na huizen over of om hek en dan LA afdalen naar asfaltweg en deze naar L volgen.*

- In Uitdam bij fietswegwijzer 18990-1 richting Broek in Waterland. Na 2,6 km bij wegwijzer 18994-1 LA richting Amsterdam. Op driesprong LA richting Amsterdam. Asfaltweg blijven volgen tot wegwijzer 17876-1. RA richting Broek in Waterland. *U komt hier samen met de pontvariant.*

- De kaarsrechte weg aflopen 5 en bij huisnummer 1 met flauwe knik naar L weg vervolgen. Als u de eerste weg naar R in gaat kunt u

5

6

Belmermeer

Het Belmermeer is ontstaan door stormvloeden in de 12e eeuw en werd in 1628 droog-gemalen. Men hoopte op vruchtbare kleigrond zoals in de Beemster, maar de bodem bleek uit veen te bestaan. De droogmakerij kon hierdoor alleen gebruikt worden voor veeteelt. De weg door de polder loopt gelijk met de gemeentegrens van Amsterdam.

Broek in Waterland

De route loopt niet tot in het centrum, maar het pittoreske dorp met zijn houten huizen is een beschermd dorpsgezicht en zeker een bezoek waard. Het was in de 17e en 18e eeuw het welvarendste dorp van Waterland en de inwoners, veelal rijke Amsterdammers, kwamen openlijk uit voor hun rijkdom. Veel huizen hadden een ceremoniële voordeur, die alleen openging als er een bruid naar buiten kwam of als er een dode naar buiten werd gedragen. 'Dood en bruid gaan de voordeur uit' luidt dan ook een rijmpje. Het verhaal gaat dat Marie Louise van Oostenrijk, de echtgenote van Napoleon, per se door zo'n 'porte fatale' naar buiten wilde stappen. Dit ondanks waarschuwingen van de Broekers voor het onheil dat daarmee gepaard zou gaan.

eventueel een bezoek brengen aan Broek in Waterland 6 (volg dan de wegwijzers richting Monnickendam en na tunnel bij bushalte nog even verder richting Overleek). Direct na ophaalbrug LA Volgermeer in. Direct na beeld Veenarbeider fietspad naar R negeren en direct daarna RA voetpad parallel aan fietspad. Voetpad buigt verderop naar L de 'sawa's' in. Buig met het halfverharde pad mee naar R en ga dan iets verderop LA. Nu steeds met meerdere bochten het halfverharde hoofdpad volgen. Uiteindelijk loopt u parallel aan een fietspad aan uw rechterhand. Bij driesprong van fietspaden RA fietspad volgen. Na 1,9 km wit bruggetje over en gelijk RA voetpad naar en over volgend bruggetje. Een 3e bruggetje L overgaan. RA, bij huisnummer 19 LA en direct na kerk van Zunderdorp 7 RA.

- Einde LA en ophaalbrug over. Bij wegwijzer 17880-003 RA brug over en direct LA richting Amsterdam. Weg volgen en onder snelweg door. Na 100 m RA klinkerweg; neem de rechterstoep van deze weg en ga RD waar weg naar L buigt. 2e pad LA langs elektriciteitshuisjes en dan met knik RD. Aan einde fiets- en asfaltvoetpad oversteken en smal halfverhard paadje door rietland ingaan. Einde RA en direct LA over voetpad langs fietspad. Weg onderdoor en direct LA trap op. Etappe 3 gaat direct RA. Voor bushalte weg links van u blijven volgen.

7

Zunderdorp

Ook de herkomst van de naam van dit dorp is onduidelijk. Vermoedelijk komt 'zunder' van 'sundel' wat vroeger de naam was voor een smalle vaart, maar oude schrijfwijzen als Zosenerdorp (1343) en Zuesenerdorp (1345) zijn zo raadselachtig dat taalkundige G. Karsten zich in zijn boek *Noordhollandse plaatsnamen* uit 1951 niet aan een verklaring durft te wagen. Het dorp was voor Amsterdam een belangrijke leverancier van melk. De kerktoren stamt nog uit de 15e eeuw, maar de torenspits werd in 1925 door de bliksem getroffen, brandde af en is in 1928 vervangen. De rest van het kerkgebouw dateert van 1854.

Bushalte
Beemsterstraat

3 Stedelijk Noord

ETAPPE	HALTE voor reistijden zie 9292.nl	AFSTAND TOT VORIGE HALTE	AFSTAND ROUTE TOT HALTE	CUMULATIEF
	→ VERVOLG VAN VOORFLAP			
7	Jan van Galenstraat (metro)	1,4	+ 650 m	110,5
	Kasterleepark	4,2		114,7
	Sloten Langsom	3,9		118,6
	Stadionplein	6,5		125,1
8	Van Baerlestraat	5,2		130,3
	Europaplein (metro) (of Station RAI + 400m)	3,8		134,1
	Station Amsterdam Zuid	3,4		137,5
	Van Nijenrodeweg/Amstelveenseweg	2,6	+ 400 m	140,1
9	Zwarte Pad (Amstelveen)	10,7	+ 400 m	150,8
	Busstation (Amstelveen)	3	+ 600 m	153,8
	Uilenstede (Amstelveen)	5,4		159,2
10	Victorieplein	6,5		165,7
	De Pijp (metro)	3,9		169,6
	Weesperplein (metro)	2,2		171,8
11	Hugo de Vrieslaan	3,9		175,7
	Station Amsterdam Amstel	5,9	+ 500 m	181,6
	Station Amsterdam Bijlmer-ArenA	9,2		190,8
12	Ganzenhoef (metro)	3	+ 200 m	193,8
	Station Holendrecht	4,4	+ 200 m	198,2
	Gaasperplas (metro)	7,9		206,1
13	Geerdinkhof (of Ganzenhoef + 1km)	3,3	+ 600 m	209,4
	Maxisweg (Muiden)	6,3		215,7
	IJburg	7,4		223,1
14	Steigereiland	2,7		225,8
	Station Amsterdam Muiderpoort	5,2		231
	Amsterdam Centraal Station	4,4		**235,4**

GOUDEN WANDELSCHOEN

Winnaar Gouden Wandelschoen

Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig veroverde de Oscar onder de wandelprijzen: voor haar gehele oeuvre werd zij door de Fiets- en Wandelbeurs beloond met de prestigieuze Gouden Wandelschoen.

John Jansen van Galen (NRC) over Urban Walking:

Wandelingen binnen de stadsgrenzen bieden meer afwisseling en verrassing dan een lange mars door bos en heide.

Wie niet van omlopen houdt krijgt het zwaar voor zijn kiezen met deze fenomenale stadswandelgids van Alex Buis. Hij construeerde een lange afstandswandeling door de Amsterdamse buitenstad van maar liefst 235 kilometer die op de kaart verdacht veel lijkt op een bord spaghetti van boven. Tijdens die ellenlange zwerftocht door de buitenwijken van de hoofdstad wordt de wandelaar doorlopend verrast: wat een schoonheid en wat een enorme variatie! Een mooie wandelgids voor Amsterdammers die denken dat ze Amsterdam kennen. Maar ook een mooie aanleiding voor volk van buiten de hoofdstad om te ontdekken dat Amsterdam uit meer bestaat dan rondvaartboten, draaiorgels, coffeeshops en hordes fotograferende toeristen.

Donkere wolken pakten zich samen, zoals ze dat zo graag doen, want donkere wolken zijn gezelligheidsdieren. Op de dijk bij Uitdam voelden we de eerste spetters. Als je naar rechts keek, zag je het loodgrijze Markermeer. Keek je naar links, dan zag je thuiswerkende Uitdammers die meditatief uitstaarden over datzelfde Markermeer, waarna ze vermoedelijk nieuwe zen-wijsheden intypten, dat kan bijna niet anders op zo'n plek. Wij moesten nog verder. Het was de laatste etappe van een langeafstandswandeling rondom Amsterdam, waarvan elke etappe in een schooldag is te lopen. Verspreid over bijna twee jaar hebben we veertien schooldagen gewandeld, waardoor we in totaal 227 kilometer hebben afgelegd. Dat is toch bijna het halve Pieterpad, maar dan om de hoek. Met slagregens liepen we Zunderdorp binnen, en daarna door naar Amsterdam-Noord. Daar stond geen fanfare, er was ook geen kraampje waar je een welverdiend opstrijkinsigne kon aanschaffen, er was alleen maar een bushalte, maar dat was op dat moment genoeg.

150 woorden van Paulien Cornelisse
in de Volkskrant na het voltooien van de laatste etappe

9 789078 641445 6